

ערן פייטלסון

החוג לגאוגרפיה, האוניברסיטה
העברית בירושלים

ציטוט מומלץ

פייטלסון ע. 2020. ביקורת על
הספר: היבטים כלכליים של איכות
סביבה. אקולוגיה וסביבה 11(3).

ליבת הספר היא הפרק המפרט את הדרכים שניתן להעריך בהן באופן כלכלי משאבי טבע וסביבה, את המבט הכלכלי על קביעת מדיניות סביבתית ומבוא לכלכלת משאבי טבע מתכלים.

ביקורת על הספר: היבטים כלכליים של איכות סביבה

29 באוקטובר, 2020

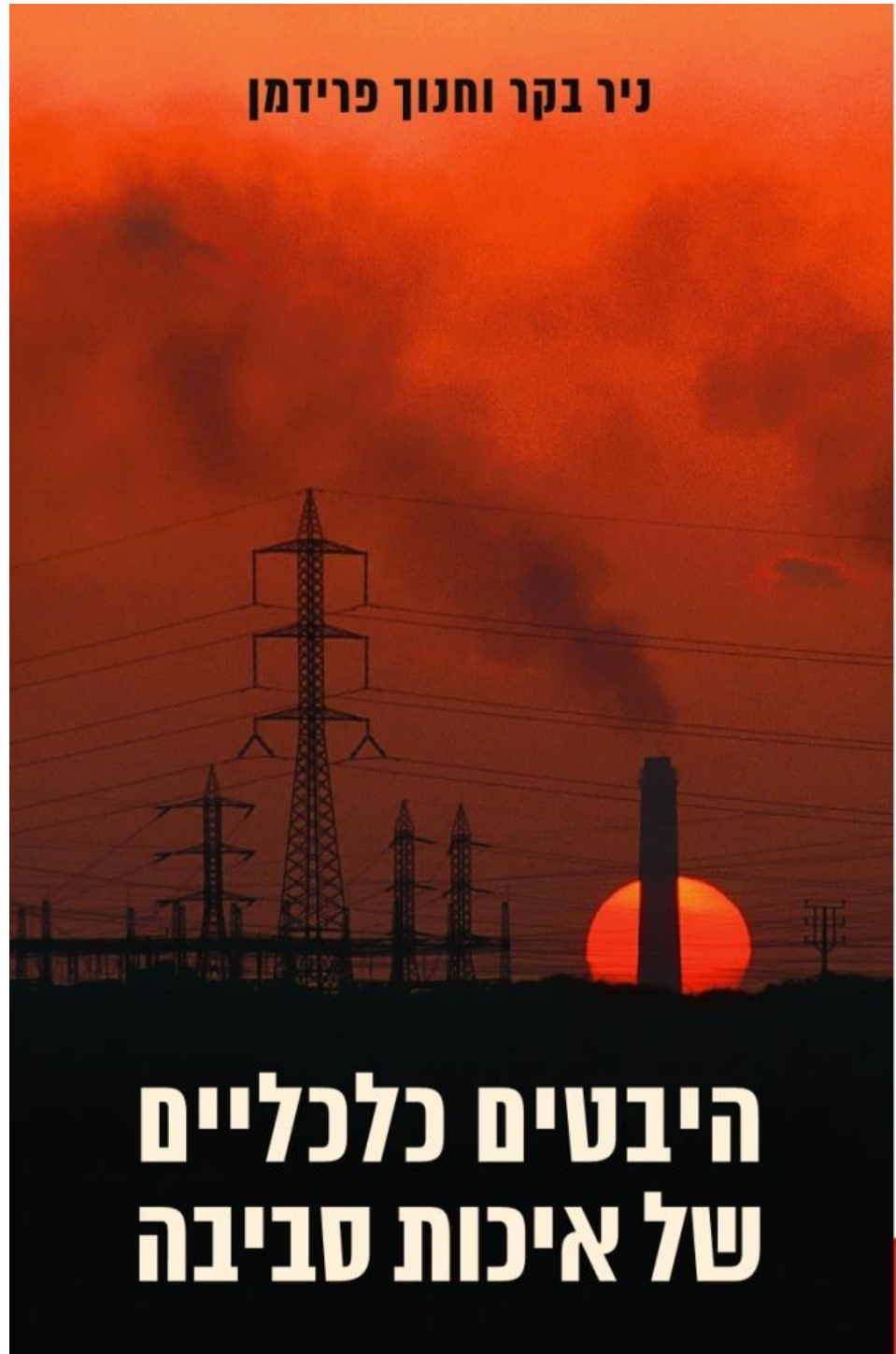
[גיליון סתיו 2020 / כרך 11\(3\)](#)

[בקצרה](#)

הקשר בין כלכלה לסביבה הוא הדוק ודו-כיווני. לתמורות כלכליות יש השלכות סביבתיות נרחבות עוד מימי המהפכה התעשייתית, ומנגד – השפעות האדם על הסביבה עלולות להשפיע באופן נרחב על הכלכלה המקומית והעולמית. עד לפני כ-50 שנה השיקולים הכלכליים היו הדומיננטיים בקביעת מדיניות ברוב מדינות העולם ולרוב היו מנוגדים לשיקולים הסביבתיים, אבל מאז גוברת ההכרה בכך שיש לשלב ביניהם. **ספרם של פרופ' ניר בקר וד"ר חנוך פרידמן – היבטים כלכליים של איכות סביבה, בהוצאת פרדס, תש"ף, 2020** – מציג את הדרכים לשילוב בין שיקולים כלכליים לסביבתיים על סמך הידע והמחקר שהצטברו ב-50 השנים האחרונות.

לתפיסתי, הספר מורכב משלושה חלקים (המתוארים פה בחלוקה שונה במקצת מזו של המחברים). החלק הראשון (פרקים 1-6) מוביל את הקוראים מעקרונות הכלכלה לכלכלה סביבתית. הוא פותח ברקע היסטורי קצר, ומציג את הכלים הבסיסיים בכלכלה ומבוא לכלכלה סביבתית. מבוא זה מתחיל בפועל בפרק 3, בדיון ברמה הרצויה של זיהום באמצעות הצגת הנושא הסביבתי ככשל שוק, בשילוב היבטים סביבתיים בניתוחי עלות-תועלת בתנאי דאואת לצד אי-דאואת בקבלת החלטות. הרעיונות מוצגים בשפה ברורה לצד איורים מאירי עיניים, עוברים בהדרגה מעקרונות כלכליים לסוגיות מורכבות יותר, ומתאימים גם לקוראים שאין להם רקע כלכלי.

ליבת הספר היא החלק השני שלו (פרקים 7-12), המפרט את הדרכים שניתן להעריך בהן באופן כלכלי משאבי טבע וסביבה, את המבט הכלכלי על קביעת מדיניות סביבתית ומבוא לכלכלת משאבי טבע מתכלים. חלק זה נכנס לרמת פירוט רבה יותר מאשר החלק הראשון, ומיועד למעמיקים בכלכלה סביבתית. פרקים 7-9 סוקרים את הדרכים השונות להערכת משאבי טבע וסביבה – משיטות עקיפות המסתמכות על התנהגות השוק, דרך שיטות הערכה ישירות המבוססות על התנהגות מוצהרת, ועד לשאלה הקשה של הערכת תחלואה ותמותה. פרקים 10 ו-11 סוקרים את כלי המדיניות בתנאי דאואת ובתנאי מידע חסר, ודנים ביתרונות ובחסרונות של פיקוח ישיר ביחס לכלים כלכליים בתנאים שונים. המחברים מתמודדים עם נושאים מורכבים אלה בשיטתיות תוך היעזרות בתרשימים. פרק 12 הוא פרק בסיסי בנושא כלכלת משאבים ודן בעקרונות ניהול משאבי טבע מתכלים, כגון ניצול מיטבי שלהם, הקצאה של ניצול המשאב בין שתי תקופות, אינדיקטורים למחסור וכלכלת מחזור.

ניר בקר וחנוך פרידמן

היבטים כלכליים של איכות סביבה

ספרם של פרופ' ניר בקר וד"ר חנוך פרידמן – היבטים כלכליים של איכות סביבה, בהוצאת פרדס, תש"ף, 2020, בחלק השלישי והאחרון (פרקים 13–19) נידונים סוגיות כגון כלכלת משאבי אנרגיה וכלכלת משאבי מים, ושורה של נושאים גלובליים, כגון אוכלוסייה וסביבה, הערכת שירותי מערכות אקולוגיות, הסכמים סביבתיים בין-לאומיים, היבטים כלכליים של שינוי האקלים, פיתוח בר-קיימא וחשבונאות ירוקה. כל אלה נושאים חשובים הנמצאים בלב הדיונים הסביבתיים בעולם, אך הרצון להציג תובנות לגבי מספר כה רב של נושאים גורם לפרקים הללו להיות קצרים וחסרי העמקה, ונעדרת מהם התייחסות להיבטים הערכיים הכרוכים בכל אחד מהנושאים. הספר מסתיים בפרק קצר הסוקר את המחקרים שנערכו בישראל בתחום הכלכלה הסביבתית, אך חסרה התייחסות לנושא שהוא אולי המורכב ביותר בישראל – החריגות בקצב גידול האוכלוסייה והלחץ על השטחים הפתוחים.

מדובר בספר מעולה ורחב היקף, ובו ביבליוגרפיה נרחבת והפניות למקורות נוספים, כולל מקורות אינטרנטיים. 300 העמודים הראשונים שלו (פרקים 1–12) הם בסיס מצוין לקורסים בכלכלה סביבתית, כתובים היטב, בנויים ברמת מורכבות הולכת ועולה, ומביאים התייחסות מעמיקה לסוגיות רבות. לעומת זאת, 200 העמודים האחרונים של הספר (פרק 13 ואילך) הם בבחינת מתאבן לדיונים במגוון רחב של נושאים, ומי שירצה להעמיק בהם יידרש למקורות נוספים. לסיכום, הספר מעניק בסיס מצוין להבנת ההתפתחויות בתחום הכלכלה הסביבתית ב-50

השנים האחרונות באופן נגיש לקורא הישראלי, ועל כך ראויים המחברים לתודה ולכל שבח.